

Ester a Mordokaj

Texty na tento týden

Da 1,1–12; Da 6,1–9; Est 2,1–10.20; Est 3,1–15; Est 4,1–14; Est 9,1–12

Základní verš

„Dal jsem tě za světlo pronárodům, abys byl spása má do končin země.“ (Iz 49,6b)

Jeden z nejinspirativnějších biblických záznamů o „mezikulturní službě“ se nachází v knize Ester. Během uplynulých staletí se o této knize napsalo mnoho teologických pojednání. A židé dodnes slaví svátek púrím na základě textu Est 9,26–31.

Ester a její bratranec Mordokaj byli židé žijící v hlavním městě Perské říše Šúšanu. Ať už byl důvod jakýkoli, nevrátili se s ostatními židy do Judska, ale nadále zůstávali v zemi svého zajetí.

Potom se řízením prozřetelnosti a sérií nečekaných událostí stala Ester královnou. „Král si Ester zamiloval nade všechny ženy; získala jeho přízeň a náklonnost nade všechny panny. Na hlavu jí vložil královskou korunu a ustanovil ji královnou místo Vašti“ (Est 2,17).

Právě v tomto postavení mohla Ester, i když zprvu zdráhavě, sehrát důležitou roli v biblických dějinách. Tento příběh jedinečným způsobem ukazuje, že Boží lid může vydávat svědectví o pravdě i v cizím, nepřátelském prostředí.

Přečti si tento týden celou biblickou knihu Ester.

Osnova lekce

Předposlední lekce tohoto čtvrtletí zaměří naši pozornost na příběh Ester a Mordokaje, žijících jako menšina v prostředí, které nijak nesdílelo Boží hodnoty. I když nejde o příběh černobílý (ne vždy ve svém životě dokázali být Bohu věrní), přesto přináší zajímavé podněty pro život a svědectví dnešních křesťanů v prostředí, které se nehlásí ke Kristu.

- Da 3,4–6: Život Božího lidu (menšiny) v prostředí babylónské kultury (neděle)
- Est 2,10.20: Kdy je třeba být „nenápadný“, a kdy se naopak k Bohu jasně hlásit? (pondělí)
- Est 3,3–6: Věrné svědectví v pohanském prostředí (úterý)
- Est 4,13.14: Víra a modlitba v pohanském prostředí (středa)
- Est 9,25–28: Boží působení v prostředí, kde Bůh téměř „není vidět“ (čtvrtek)

V ZAJETÍ CIZÍ KULTURY

“Hlasatel mocně volal: „Poručí se vám, lidé různých národností a jazyků: ⁵Jakmile uslyšíte hlas rohu, flétny, citory, harfy, loutny, dud a rozmanitých strunných nástrojů, padnete a pokloníte se před zlatou sochou, kterou postavil král Nebúkadnesar. ⁶Kdo nepadne a nepokloní se, bude v tu hodinu vhozen do rozpálené ohnivé pece.“ (Da 3,4–6)

Osobní studium

Nikdy není snadné být vysídlen z domova. O to horší je, když se člověk ocitne ve zcela cizí kultuře. Dnes může být pro nás těžké pochopit, čemu byli vystaveni Izraelci v babilónském zajetí a později pod nadvládou Peršanů.

Ani my nežijeme v zemi, kde by byly adventistické principy víry podkladem pro zákony státu. Před odvečením však žil izralský národ ve své vlasti, kde byly principy víry zakotveny i v zákonech země.

V takové zemi by mělo být snadné zůstat věrný Bohu, ne? Vždyť o co jednodušší by bylo zachovávat sedmý den, sobotu, kdyby dodržování soboty jako sedmého dne bylo součástí zákonodárství státu.

Dějiny Izraelitů nám však ukazují, že k věrnému životu nestačí, jsou-li zákony země v souladu s Božím zákonem. Věrnost totiž musí pramenit ze srdce člověka, jinak bude určité následovat hřích, odpadnutí a zkáza.

„Panovník praví: „Protože se tento lid přibližuje ke mně ústy a ctí mě svými rty, ale svým srdcem se ode mne vzdaluje a jejich bázeň přede mnou se stala jen naučeným lidským příkazem“ (Iz 29,13).

Ale ty, co jsou odhodláni zůstat věrní, neodradí od poslušnosti ani to nejnepríznivější či nejnepřátelštější prostředí.

Přečti si následující texty Da 1,1–12, Da 3,1–12 a Da 6,1–9. Ačkoli každá popsaná situace je jedinečná, co tyto zprávy odhalují o výzvách, kterým může Boží lid čelit, žije-li v cizí kultuře?

Bez ohledu na to, kdo jsme nebo kde žijeme, jsme součástí prostředí, které v různé míře ovlivňuje naši víru a naše svědectví. Může se to dít prostřednictvím zákonů nebo tradice. Příběhy z knihy Daniel ukazují, že i v těžkých podmínkách mohou lidé zůstat Bohu věrní. V knize Daniel příběhy končí vždy „šťastně“. Ale i kdyby žádný z nich nedopadl dobře, není pochyb, že aktéři příběhů jednali správně a věrně.

Aplikace

Jakým výzvám čelíš v souvislosti s vírou v prostředí, ve kterém žiješ? Jak se ti daří zůstat věrným?

V KRÁLOVSKÉM PALÁCI

¹⁰Ester neoznámila nic o svém lidu a o svém původu, protože jí Mordokaj přikázal, aby to neoznámovala.

²⁰Ester dosud nic neoznámila o svém původu a o svém lidu, jak jí Mordokaj přikázal. Řídila se jeho slovy, jako když byla u něho a on ji vychovával. (Est 2,10.20)

Osobní studium

Po pádu Babylóna a po vzestupu Médo-Persie se mnozí Izraelci nakonec vrátili do země svých předků. Na cestu zpět se však nevydali všichni. Někteří zůstali tam, kde žili jednu nebo i více generací.

Tento poznatek nám pomáhá lépe pochopit pozadí knihy Ester. „Za oněch dnů, kdy král Achašveroš seděl na svém královském trůnu na hradě v Šúšanu...“ (Est 1,2). Právě v Persii za vlády krále Achašveróše se začíná odvíjet příběh knihy Ester.

V 1. kapitole upadne královna Vašti do nemilosti krále. Na základě těchto událostí se začíná hledat nová královna, která by ji nahradila. V tomto kontextu se poprvé setkáváme s Ester a jejím bratrancem Mordokajem.

Přečti si Ester 2,1–9. Co se z těchto veršů dozvídáme o postavení Mordokaje a Ester?

Zdá se, že Mordokaj jako královský úředník bydlel ve městě Šúšanu i se svou adoptivní dcerou, sestřenicí Ester. Díky místu bydliště a Mordokajovu postavení už byli navenek součástí perské kultury. To byl také jeden z důvodů, proč „... byla vzata i Ester do královského domu pod dohled Hegaje, strážce žen“ (Est 2,8) a proč ji představili králi.

Přečti si verše Est 2,10.20. Jaký příkaz dal Mordokaj Ester? Proč? Byl takový příkaz v pořádku?

Přestože v textu nejsou uvedeny motivy či důvody pro zatajení původu Ester, můžeme vyslovit alespoň určitý předpoklad. Mordokaj i Ester žili jako cizinci uprostřed kultury a náboženství, které byly vzdáleny jejich hodnotám. Aby se nevystavovali nebezpečí, rozhodli se mlčet a neupozorňovat zbytečně na rozdíly.

Aplikace

Za jakých okolností by mohlo být rozumné nemluvit otevřeně o naší víře? Jaký je tvůj osobní postoj? Je třeba za každých okolností vydávat svědectví o celé své víře, nebo mohou existovat dobré důvody, proč to nedělat? Jaké?

MORDOKAJOVO VĚRNÉ SVĚDECTVÍ

³Královi služebníci, kteří zasedali v královské bráně, se Mordokaje tázali: „Proč přestupuješ králův příkaz?“ ⁴Říkali mu to den co den, ale on jako by je neslyšel. Tak to oznámili Hamanovi, aby viděli, obstojí-li Mordokajovo odůvodnění. Oznámil jim totiž, že je žid. ⁵Když si Haman všiml, že Mordokaj před ním nekleká a že se neklaní, byl pln rozhořčení. ⁶Bylo mu však příliš málo vztáhnout ruku na Mordokaje samotného, protože mu oznámili, z jakého lidu Mordokaj pochází. Proto Haman usiloval vyhladit v celém Achašveróšově království všechny židy, lid Mordokajův. (Est 3,3–6)

Osobní studium

Tím, že Mordokaj a Ester zůstávali Bohu věrní i v cizí zemi, bylo jen otázkou času, než se dostanou do problémů. A přesně to se v případě Mordokaje stalo.

Přečti si text Est 3,1–15. Co se odehrálo v tomto příběhu? Co bylo příčinou popsáných událostí?

Ve 3. kapitole knihy Ester se dozvídáme, že král Achašveróš (Xerxes) poctil Hamana a povýšil ho nad všechny královské hodnostáře. Všichni dostali příkaz, aby Hamanovi projevovali náležitou úctu, jejíž součástí bylo i pokleknout před ním a poklonit se mu. Mordokaj to však odmítal udělat (Est 3,2). Bible neuvádí důvod, proč Mordokaj před tímto mužem nepoklekl. Opět však můžeme nahlas uvažovat. Mordokaj je věrný žid a není ochoten vzdát poctu Agagovci z národa Amálekvců. Vždyť tento národ byl nepřitelem jeho lidu již od dob exodu (Dt 25,19). Jak by mohl věrný žid pokleknout před potomkem Amáleka nebo uctívat někoho jiného než Hospodina?

Jak se vyvíjela situace dále? „Královi služebníci, kteří zasedali v královské bráně, se Mordokaje tázali: „Proč přestupuješ králův

příkaz“ (Est 3,3)? Přestože nevíme přesně, jak argumentoval, své odmítnutí odůvodnil jednoduše: „Oznámil jim totiž, že je žid“ (Est 3,4). Při podrobnější odpovědi měl Mordokaj určitě příležitost vysvětlit, že jako ctitel Hospodina, který stvořil nebe a zemi, nemůže uctívat žádnou stvořenou lidskou bytost. Není pochyb o tom, že Mordokaj byl schopen vydat svědectví o své víře. Následky však byly kruté. Svě víry se držel tak houževnatě, že tím ohrozil nejen sebe, ale i ostatní židy.

„Od Daniela a jeho společníků [...] uprostřed morální temnoty zkaženého královského dvora v Babylónu zazářilo jasné světlo.“ (RH, 13. května 1884)

Když se Haman rozhodl zničit židovský národ, argumentoval před králem takto: „Tu řekl Haman králi Achašveróšovi: „Je tu jakýsi lid, roztroušený a oddělený mezi národy po všech krajinách tvého království. Jejich zákony jsou odchýlné od zákonů všech národů a zákony královskými se neřídí. Král z toho nemá žádný prospěch, když je trpí“ (Est 3,8). Co dělat s lidmi, kteří jsou jiní, jejichž zvyky jsou odlišné a kteří nedodrží královské zákony? Co jiného než je vystavit pronásledování! Pryč s nimi!

Aplikace

Jak bychom i dnes mohli být vystaveni zkoušce podobně jako Mordokaj? Jak bychom měli reagovat?

„PRÁVĚ PRO CHVÍLI, JAKO JE TATO“

¹³Mordokaj však vzkázal Ester: „Nedomnívej se, že v domě králově vyvážneš životem, jediná ze všech židů. ¹⁴Budeš-li v tuto chvíli skutečně mlčet, úleva a osvobození přijde židům odjinud, ale ty a dům tvého otce zahynete. Kdo ví, zda jsi nedosáhla královské hodnosti právě pro chvíli, jako je tato.“ (Est 4,13.14)

Osobní studium

Přečti si text Est 4,1–14. Proč právě teď nastal příhodný čas, aby se Ester přiznala ke svému židovskému původu?

Když Mordokaj kontaktoval Ester s prosbou o pomoc, byla již několik let vdaná za Achašveróše. V Persii však platil zákon, že nikdo nemůže předstoupit před krále bez jeho výslovného pozvání. Kdo toto pravidlo nerespektoval, riskoval smrt. Ester si toto riziko uvědomovala, ale i tak vstoupila do trůnního sálu bez pozvání.

Mordokaj se svou vírou snažil Ester povzbudit, aby důvěřovala, že všechno skončí dobře. Hlavní myšlenka knihy se nachází v Mordokajových slovech adresovaných Ester – v dnešních úvodních verších (Est 4,13.14).

Víra Ester byla podrobena zkoušce, když Mordokaj připomněl její lásku k národu, ze kterého pocházela. Nikdo kromě Mordokaje nevěděl, že je židovka. Když se rozhodla za-

pojit se do řešení obrovské hrozby, neváhala riskovat svůj život.

To, jak se zachovala, je svědectvím o její silné víře. Věděla, že bez Boží pomoci nemůže uspět. Odpověď adresovaná Mordokajovi projevila její víru: „Jdi, shromažď všechny židy, kteří jsou v Šúšanu, a postěte se za mne. Nejezte a nepijte po tři dny, v noci ani ve dne. Také já a mé dívky se budeme takto postit. Potom půjdu ke králi, třebaže to není podle zákona. Mám-li zahynout, zahynu“ (Est 4,16). Mordokaj informoval o tomto vzkazu celou židovskou komunitu v Šúšanu. V době, kdy se postili a modlili, Ester se připravovala na nebezpečnou chvíli. „Třetího dne si Ester oblékla královské roucho a stanula na vnitřním nádvoří králova domu proti královu domu. Král seděl na svém královském trůnu v královském domě proti vchodu do domu. Jakmile spatřil královnu Ester stojící na nádvoří, získala jeho přízeň. Král vztáhl k Ester zlaté žezlo, které držel v ruce. Ester se přiblížila a dotkla se hlavice žezla“ (Est 5,1.2).

Aplikace

V dané situaci se židé určitě nejen postili, ale také se modlili. Modlitba byla klíčovou součástí jejich usilování o Boží pomoc. Co se z jejich jednání můžeme naučit?

SVÁTEK PŮRÍM

²⁵Ale když ona vešla před krále, nařídil král, dokonce písemně, obrátit jeho zlý záměr, který osnoval proti židům, na jeho hlavu, a pověsili jej i jeho syny na kůl. ²⁶Proto nazvali ty dny púrím podle slova púr. Proto kvůli všemu, co bylo v té listině řečeno, co přitom viděli a co je postihlo, ²⁷ustanovili židé a přijali za obyčej pro sebe a pro své potomstvo i pro všechny, kdo se k nim připojí, že neopomenou slavit tyto dva dny pravidelně každého roku a v určený čas, jak je psáno. ²⁸Tyto dny budou připomínány a slaveny v každém pokolení a v každé čeledi, v každé krajině a v každém městě; tyto dny púrímu nebudou mezi židy opomíjeny a památka na ně v jejich potomstvu nezanikne. (Est 9,25–28)

Osobní studium

Bibličtí komentátoři opakovaně připomínají, že se v knize Ester nevyskytuje Boží jméno. Je to jediná biblická kniha, kde Bůh není vůbec zmíněn. Židé však přesto dokázali ve velkém vysvobození rozpoznat Boží zásah, kterým odpověděl na jejich prosby. A právě proto se rozhodli i tuto knihu zahrnout do biblického kánonu.

Jsme schopni vnímat Boží přítomnost a jeho jednání v našem každodenním prožívání? Boží činy mohou mít i podobu normálních, přirozených událostí, a pokud jim nevěnujeme pozornost, Boží přítomnost si vůbec nemusíme uvědomovat.

Přečti si text Est 9,1–12. Jaký byl výsledek Esterina úsilí?

Zázrak připomínaný svátkem púrím má velmi neobvyklou podobu. Skrývá se v té-

měř přirozených událostech. Zákon na zničení židů nebyl zrušen, ale byl vydán nový zákon, který jim umožňoval se bránit.

Je pozoruhodné, jak prostřednictvím různých okolností Bůh dokázal vzniklé problémy vyřešit. A navíc, Peršané si všimli toho, co Hospodin udělal ve prospěch židů.

A výsledek?

„A mnozí z národů země se připojovali k židům, neboť na ně padl strach ze židů“ (Est 8,17). Hospodin dal poznat svou moc a sílu těm, kteří jej neznali.

I vůdci židovského lidu rezeznali v nelehkých událostech Boží působení. Když se židé dokázali ubránit, na památku a oslavu vítězství ustanovili každoroční svátek (nazývaný púrím). Tyto dny jsou dodnes důkazem Bohu na památku zázračného vysvobození.

Aplikace

Modli se, aby ti Bůh dal následující týden odvahu podělit se s jedním z lidí z tvého modlitebního seznamu o něco, co pro tebe Bůh udělal.

Výzva

Začni si psát deník malých i velkých věcí, které pro tebe Bůh dělá. Takový záznam ti může zpětně připomenout, co všechno už pro tebe Bůh udělal. A nejen to. Budeš-li se za to upřímně modlit, můžeš si na tyto zkušenosti ve vhodný čas vzpomenout a podělit se o ně s někým, komu budeš chtít vydat svědectví o svém životě s Bohem.

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

„Do každé domácnosti a školy, ke každému rodiči, učiteli a žáku, kterému zazářilo světlo evangelia, zaznívá otázka kdysi položená v krizovém okamžiku dějin Izraele královně Ester: „Kdo ví, zda jsi nedosáhla královské hodnosti právě pro chvíli, jako je tato? (Est 4,14)“ (Ed 263; Vých 155)

„Ester byla krásná židovská dívka, sestřenice Mordokaje, který si ji po smrti rodičů vzal k sobě a miloval ji jako svou vlastní dceru. Bůh ji použil pro záchranu židovského národa v Persii. [...] V dávných dobách Pán působil úžasným způsobem prostřednictvím věrných žen, jež v jeho díle spolupracovaly s muži, které Bůh vyvolil, aby ho představovali ostatním. Bůh využil ženy k získání mocných a důležitých vítězství. Nejednou, v době nouze, je povolal a díky jejich službě zachránil mnoho životů. Prostřednictvím královny Ester Pán svůj lid slavně vysvobodil. V době, kdy se zdálo, že už je žádná moc nemůže zachránit, se Ester a další ženy spojily v pústu a na modlitbě k Bohu. Tím tuto hrozbu vyřešily a přinesly svému lidu spásu. [...] Studium práce žen v souvislosti s Božím dílem ve starozákonní době nám dá lekce, které nám umožní čelit složitým situacím v díle i dnes. Možná nás Bůh nepřivede do tak kritické situace, v jaké se ocitl Boží lid v době Ester, a možná žádná z nás nebude mít tak významné postavení jako královna. Ale obrácené ženy mohou často hrát důležitou roli i na skromných pozicích. Mnohé tak v dějinách jednaly a také i ženy dnes jsou připraveny jednat podobně.“ (DG 45.46)

Otázky k rozhovoru

1. *Knih Ester nám nechává několik nezodpovězených otázek, zejména pokud jde o Esterinu roli na královském dvoře a způsob jejího povýšení na královnu. Jak můžeme tyto skutečnosti sladit s naší představou o tom, co znamená věrný a zbožný způsob života?*
2. *Slavná slova Ester: „Mám-li zahynout, zahynu“ (Est 4,16) se po staletí ozývají jako příklad věrnosti i tváří v tvář smrti. Jak její slova reflektují to, čemu bude Boží lid čelit v době konce, kdy se problémy popsané ve Zjevení 13. kapitole stanou skutečností?*
3. *Uvažujte ve třídě o části, kterou jsme studovali v pondělí. Bylo v pořádku, že Ester a Mordokaj nemluvili o své víře a o svém původu? Mělo by tomu tak být i v našem případě? Co se z toho můžeme naučit?*